
VIERING op 27 juli 2025, 10 uur
Doopsgezinde Gemeente Aalsmeer

Voorganger: Menno Hofman

Orgel: Valeriya Zakopay

Lezer: Anneke Eveleens-de Jonge

Kerkenraadslid: Annigje Leighton-van Leeuwen

“Tegenstrijdigheden”

Welkom + mededelingen

Aansteken kaars

Openingspsalm: 146c: 1

Bemoediging en groet

Zingen: vervolg 146c: 5

Met elkaar delen

Drempelgebed

Lied: 797: 1 en 5

Lezing 1: Genesis 18: 20 t/m 32 uit de Bijbel in Gewone Taal

Lied: 158b

Lezing 2: Genesis 22: 1 t/m 10 uit de Bijbel in Gewone Taal

Lied: 413: helemaal

Lezing 3: Rechters 11: 34 t/m 40 uit de Bijbel in Gewone Taal

Psalm (staande): 150a: 1, 2 en 3

Overweging

Zusters en broeders, meestal kom ik er wel uit met 2 lezingen uit het oecumenisch leesrooster.
Dit keer niet en ik kwam ook niet uit met 2 lezingen. Het moesten er gewoon 3 worden...

Ik begon wel vanuit het oecumenisch leesrooster, vanuit waar de 1^e lezing komt.

Een lezing waarin zo mooi is te horen hoe Joods de Bijbel is.

Dat kon mijn opa ook zo mooi zeggen, dit was duidelijk een geliefde Bijbeltekst van opa Aris.

En ook ik vind het een prachtig verhaal.

God geeft Abraham volop de ruimte...om af te dingen bij God.

Abraham doet dit echter niet uit eigenbelang, wat vaak zo is bij afdingen.

Niks mis mee, maar het gaat hem hierbij om mensenlevens van mensen die hij niet kent.

Bij wie je bij een groot deel serieuze vragen kunt stellen of dit wel goede mensen zijn.

Maar het zijn mensen, dus de moeite waard om te proberen om hen te redden.

Ook al moet hij daarvoor met God in gesprek.

Hij stelt zich bescheiden op tegenover God, weet dat hij het niet is die het voor het zeggen heeft.

Maar Abraham gaat toch in tegen Gods oorspronkelijke plan, probeert Hem op andere gedachten te brengen.

En we hebben het – in dit verhaal!- wel over een God die op het punt staat om heel wat mensen te doden. Abraham riskeert in zekere zin toch wel zijn eigen leven. Want al stelt hij zich zo bescheiden mogelijk op in de confrontatie, hij gaat wel in tegen God.

En in dit verhaal, gaat het hierbij dus om een God die op basis van zonde mensen kan doden.

Al hoorden wij wel eerder dat dit ook een soort test was, Abraham wist dat niet.

Dus voor Abraham moet dat doodeng zijn geweest.

En toch: juist vanwege zijn barmhartige houding, waarmee hij in verzet komt tegen Gods, slaagt Abraham met lof en wimpel.

Ja, Abraham mag hier dan afdingen, maar op zijn moed en barmhartigheid in dit verhaal valt helemaal niets af te dingen!

Een prachtig verhaal is het dus zeker, maar ik dacht ook ineens aan een heel ander verhaal, over dezelfde Abraham.

Die is daarin bereid tot een kinderoffer. Abraham is namelijk bereid zijn eigen kind te vermoorden, zijn zoon Isaak, op basis van een stem uit de hemel.

En Abraham die eerder dus opkwam voor het redden van vreemden, probeerde hier niet eens om God op andere gedachten te brengen.

Ook voor deze test slaagt Abraham overigens met vlag en wimpel, want wat is hij toch gehoorzaam! Maar dat is dan volgens de criteria van het verhaal. Want als vader faalt hij volledig.

Want gehoorzaam is niet per se goed. En dat is in elk geval 1 van de dingen waar vrijzinnigen goed in zijn, om te leren om kritisch te blijven denken. En nee, natuurlijk gaat dat niet altijd goed. Ook vrijzinnigen hebben blinde vlekken en kunnen ergens intrappen. Maar we proberen het elkaar wel te leren, om kritisch na te denken.

Het is trouwens ook raar vergeleken met diverse andere plekken in de Bijbel, waarin het offeren van kinderen als een gruwel wordt veroordeeld.

Het is ook raar als de tests met elkaar vergelijkt. In het ene verhaal wordt het gewaardeerd dat Abraham - hoe voorzichtig ook - de confrontatie aangaat met God.

Terwijl in het andere verhaal het juist wordt gewaardeerd dat Abraham gehoorzaam is, wat het ook kost. Al is het letterlijk het leven van zijn eigen zoon.

Waarom in verzet komen in de ene test en gehoorzaamheid in de andere test de juiste reactie is, dat is overigens volstrekt niet duidelijk.

En dan komen we bij lezing 3. Want een tijdje terug preekte ik ook over een situatie waarin de vader bereid was om zijn eigen kind te offeren.

Anders dan in het vorige verhaal, gebeurt dit ook.

Er zijn wel mensen die het zo proberen uit te leggen dat het eigenlijk juist niet gebeurde, dat ze weliswaar haar maagdelijkheid opofferde, door in dienst van de tempel te blijven of iets dergelijks.

Zo staat het er niet. Daarin moet ik Luther gelijk geven.

Uit het verhaal blijkt trouwens nergens dat God dit offer wilde. Maar God houdt Jefta niet tegen.

Bij Jefta is het initiatief tot dit offer een mens, niet zoals in vorig verhaal God.

Maar waar de God bij Abraham wel zorgde voor een alternatief offer, gebeurde dat bij Jefta niet.

Ook ten opzichte van het 1^e verhaal is er een groot verschil. Ja, ook hier was er sprake van geweld. Maar dan tegen mensen die ergens schuldig aan waren, de zondige mensen in Sodom en Gomorra. Niet van een onschuldig kind. En dan ook nog eens op basis van wat haar vader had beloofd. Het is gruwelijk, maar niet te gruwelijk om waar te zijn. Want dit is maar al te vaak gebeurd: kinderooffers.

In andere vormen zien we dergelijke kinderooffers ook in onze tijd. Door extremisten, die hun kinderen voorbereiden om een zelfmoordaanslag te plegen. Maar ook dichtbij huis, met - meestal vaders- die hun kind en daarbij regelmatig ook hun partner of ex-partner vermoorden, in wat dan in het nieuws vaak een familiedrama wordt genoemd. Maar dat is geen drama, dat is moord!

Wel een bijzondere vorm. Want veel vaker dan het vermoorden van hun eigen kinderen, zijn leiders verantwoordelijk voor de dood van de kinderen van anderen.

Bij gewapende conflicten is het nu eenmaal makkelijker om andere kinderen naar het front te sturen, dan je eigen kinderen. En kinderen van minderheden worden al helemaal onevenredig vaak naar het front gestuurd, zien we in wat Poetin doet.

En zo heb je dan 3 lezingen, vol tegenstellingen, die toch wel een mooie combinatie vormen, om over na te denken. Botsende godsbeelden, botsende beelden van Abraham. En de tegenstelling tussen wat er met Isaak gebeurt t.o.v. de dochter van Jefta. En als ik dat zo op een rijtje zet, valt me weer een tegenstelling op. Van de zoon van Abraham horen we zijn naam, Isaak. Van de dochter van Jefta horen we geen naam. Wat dat betreft is de Bijbel soms gewoon een vreselijk boek.

Nog even over de godsbeelden, ik moet toch wel wat kwijt over mijn eigen godsbeeld.

Voor de zekerheid zeg ik het er namelijk toch maar even expliciet bij, al zou u van mij toch niet anders moeten verwachten.

Het beeld dat God mensen zou doden, dat past totaal niet bij de God waarin ik geloof.

Van de echte God zou ik toch verwachten dat deze van een vader, of moeder, juist verwacht dat die hun kind niet offert. Dat als er al een stem uit de hemel lijkt te komen, dat God dan van ons verwacht dat we dan 'Nee!' zeggen.

Er zijn mensen die ook letterlijk stemmen horen. Soms goedaardig, soms ergens ertussenin, maar een stem die zegt dat je je kind moet vermoorden, daarvan zou je moeten weten dat die kwaadaardig is.

En dan zou je theologisch nog kunnen discussiëren over of dit nu vanuit een ziekte komt of van de duivel. Prima. Maar de conclusie blijft dat je daar tegenin moet gaan. Dat het bereid zijn om je eigen kinderen op te offeren ziek is.

Je zou trouwens ook kunnen discussiëren over echte gehoorzaamheid. Abraham wordt geprezen om zijn gehoorzaamheid, vanwege zijn bereidheid om Isaak te offeren. Maar je zou het ook een gehoorzaamheid aan fundamentele normen en waarden kunnen noemen om dat niet te doen.

Om 'Nee' te zeggen tegen de stemmen die je willen aanzetten tot wat niet goed is.

Stemmen voor strafbaarheidsstelling van illegaliteit, zonder ook maar enig uitzicht op een werkbaar alternatief voor diegenen die illegaal worden genoemd? 'Nee'

Alleen denken aan je eigen belangen, bijvoorbeeld bij verkiezingen. Terwijl je weet dat het ten koste gaat van kwetsbare anderen? 'Nee'

Duurzaamheid negeren, vanuit de gedachte 'het zal mijn tijd wel duren': 'Nee'

En mocht je nu denken, dat klinkt wel erg links.

Dan kan ik dat moeilijk ontkennen.

Geheel in lijn met de rechtsvrijzinnige theologen van vroeger -waaronder de voor de Doopsgezinden belangrijke Willem Frederik Golterman- ben ik politiek links.

Doen alsof ik dat niet zou zijn, is vrij kansloos.

Maar we moeten ook 'Nee' zeggen tegen die arbeiders, die het belang van een gezond ondernemingsklimaat negeren. Want er zijn werkbare regels nodig. En een overheid waarop je kunt vertrouwen, onder andere om investeringen te kunnen doen voor de lange termijn.

En ook 'Nee' zeggen tegen het negeren van de ondernemers die het slachtoffer werden van het toeslagenschandaal. Niet alleen ouders werden getroffen, maar ook ondernemers die ten onrechte van fraude werden beschuldigd, werden soms keihard geraakt.

Net zoals de Bijbelverhalen met hun tegenstellingen ons juist daardoor soms extra aan het denken kunnen zetten, kunnen bepaalde politieke tegenstellingen dat ook doen.

Maar we moeten daarbij niet in de valkuil trappen dat alle goede ideeën vanuit 1 hoek komen.

Het is mooi om elkaar te inspireren, juist ook door onze diversiteit.

Niet met alleen linksvrijzinnigen en rechtsvrijzinnigen en wat daar tussen zit, maar ook diversiteit in allerlei andere opzichten.

En nee, daarmee zijn er nog genoeg dilemma's over.

Want vaak is het allemaal niet zo duidelijk. Het al dan niet offeren van je kind, dat is wel simpel. Niet echt een dilemma.

Maar hoe we de samenleving beter kunnen inrichten, beter om kunnen gaan met tegenstellingen in familie en kerk, dan zal dat meestal toch ingewikkelder zijn.

Niet dat dit hoeft te betekenen dat er ruzie is of iets dergelijks. Ook als de sfeer goed is, kan het zoeken naar goede oplossingen ingewikkeld zijn. Zeker vergeleken met dat extreme voorbeeld van kindermoord.

Vaak is het dan ook een zoeken naar balans. En wat is wijsheid?

Omdat we samen meer weten dan alleen, is het wijs om hier samen naar te zoeken.

In de samenleving en in de kerk.

Amen.

Muziek

Open Ruimte

Voorbeden, stil gebed, Onze Vader

Voorspel laatste lied en collecte

Zingen: 418: 1 en 2

Uitzending en zegen

Slotlied: vervolg: 418: 3

Het doven van de kaars

Welkom bij koffie/thee